

C. DAICOVICIU

La 27 mai 1973, inima lui Constantin Daicoviciu a încetat să mai bată. Determinat de durerosul deznodământ, am publicat un necrolog, în nr. 15, din 10 august 1973, al revistei Tomis, din care socot prielnic evocării de față, să citez o schiță de portret: „Vestea neașteptată a morții acad. C. Daicoviciu, a produs în țară impresia unei probușiri de stîncă. Căci într-adevăr, chipul său dur, părea tăiat din granitul munților noștri, în vreme ce, în sufletul său bun își găsise loc întreaga omenie străbună. Dacă în alcătuirea marilor existențe, însușirile contradictorii constituie nota lor caracteristică, apoi duritatea aparentă și sensibilitatea lăuntrică, înțelepciunea matură și entuziasmul juvenil, munca titanică și rare clipe de reverie romantică — adică, toată această suită de antinomii — îl așează pe dispărut în rindul marilor personalități“.

Repetarea, în acest cadru, a schiței sale de portret, am făcut-o din convingerea că orice adaos posibil ar dăuna amintirii pe care acest titan al istoriei românești, ne-a lăsat-o în trecerea sa prin viață.

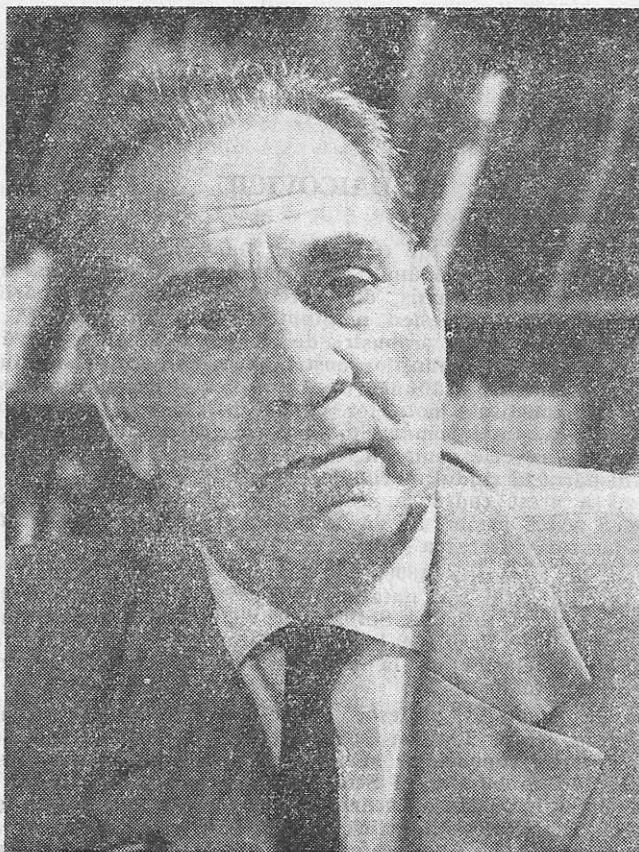
S-a născut la 1 martie 1898, în comuna Căvăran, județul Caraș-Severin (de la o dată recentă satul său natal a început să-i poarte numele), din părinții Damaschin învățătorul și soția sa Sofia Daicoviciu. După absolvirea claselor primare în satul natal, face liceul la Lugoj și Caransebeș și urmează apoi cursurile facultății de filologie clasică de la Universitatea din Cluj, obținînd licența cu distincția „magna cum laude“.

Remarcat de învățatul profesor Vasile Bogrea, tînărul licențiat participă la săpăturile de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa, făcîndu-se cunoscut în cercul de specialitate, datorită rapoartelor și studiilor privitoare la aceste săpături. Apoi își întregeste studiile ca bursier al Școlii Române din Roma, rodul celor doi ani de studii fiind două importante lucrări: *Castrimonium in Latium și Italienii în Dalmația romană*. Activitatea didactică propriu-zisă și-o începe în anul 1928, ca asistent de istorie antică pe lângă catedra de istorie de la Universitatea din Cluj. Își ia doctoratul cu aceeași distincție, „magna cum laude“, în specialitatea „arheologia și istoria antică“, iar în 1932 își obține docența.

Între anii 1929—1932, face călătorii de studii în Ungaria, Austria, Germania, Franța și Grecia, apropiindu-și noi metode de cercetări arheologice. Între 1932—1938 este conferențiar de antichități și epigrafie la Cluj, iar între 1938—1948, profesor la catedra de arheologie și preistorie. La sfîrșitul acestei perioade este numit șef al catedrei de istorie și filologie la facultatea din Cluj, ca în 1959 să urce cea mai înaltă treaptă a ierarhiei universitare, devenind rector al Universității unificate Babeș-Bolyai.

Ce anume realizări de excepție a îndreptățit această ascensiune puțin obișnuită? Două sînt pirghiile care l-au ridicat pe culmi: uimitoarea sa putere de muncă, și acel demon al cunoașterii (în sens socratic) — misterioasa cerință lăuntrică, al cărei nesaț nu-l poți hrăni, decît cu investigație exhaustivă, într-un domeniu dat, în cazul lui C. Daicoviciu, în aflarea cu orice preț a obîrșiei române.

Acum, privind roadele cercetărilor daicoviene în acest domeniu, putem constata fără putință de tăgadă, că ilustrul defunct, i-a întrecut pe toți cei care s-au ocupat cu cercetările de la izvoarele existenței noastre etnice. N-a rămas nimic nescrutat în ochii săi avizi, nici o măgură dacică, nici o ruină romană, nici o așezare militară sau orășenească, menită a juca rol de za, din lanțul continuității noastre românești, aici unde ne aflăm. Nimeni altul n-a dovedit ca el, atîta te-

C. Daicoviciu

nacitate în urmărirea adevărului propus, și anume, că sub cerul patriei noastre, pe solul și în subsolul ei, se află casa în care ne-am pomenit pe lume de multe milenii în urmă. Dacă se cercetează cele peste 230 de scrieri personale sau de rapoarte științifice redactate laolaltă cu grupele de colaboratori apropiați, cu care a scormonit pămîntul de la Sarmisegetusa, Grădiștea Muncelului, Blidarul, Căpîlna, Valea Sebeșului etc., ușor se va putea edifica oricine, de ce foame de adevăr istoric a fost bintuit acest uriaș, foame pe care nu și-a potolit-o decît cînd a aflat cu mîntea sa și a pipăit cu mîinile sale filonul neîntrerupt al continuității noastre aici, în Dacia lui Burebista, a lui Decebal și a lui Traian cuceritorul care i-a dat limba Romei. Dacă obiectivul urmat cu atîta pasiune științifică s-ar fi aflat în viitor și nu în trecut, scrierile savantului transilvănean s-ar fi aflat în viitor și nu în trecut, scrierile savantului transilvănean s-ar fi putut

confunda — prin gravitatea lor de stil — cu scrierile unui profet. Și totuși, deși materialul său privește trecutul, el tot cu o profeție se aseamănă, deoarece se adresează viitorimii noastre, cerindu-i să fie solidară cu neamul plămădit acum două milenii pe aria carpato-dunăreană, pe care n-a părăsit-o niciodată și sub care dorm osemintele străbunilor săi. Ca într-o uriașă simfonică, în opera sa reapar neconținut leit-motivele de profundă semnificație istorică: Dacia, Daco-romanii, Dacii liberi, Continuitatea daco-romanilor pe aria carpato-dunăreană și mai cu osebire, succesivele adăugiri ale monumentalei sale monografii, Transilvania în antichitate — adăugiri sincronizate cu descoperirile arheologice — din care fapt conchidem că omul acesta prodigios, a fost destinat să ne dovedească identitatea etnică și datele legate de această existență milenară, în toată plenitudinea adevărului istoric. Recitindu-i scrierile, căpătăm parcă un adaos la sentimentul demnității etnice, adaos motivat de convingerea că sintem moștenitorii unor băștinași contemporani cu Herodot.

C. Daicoviciu a apărat, a întărit și a predicat această convingere, așezînd-o în rîndul puținelor certitudini pe care eternitatea o poate semna. Pentru această mare izbîndă ne vine a crede că profesorul de la Cluj a simțit plenitudinea fericirii încă din viață.

Dar cărturarul acesta n-a făcut parte din categoria celor ce-și claustrează existența într-o bibliotecă plină de cărți și deșcartă de viață. Dimpotrivă, neastîmpărul ce-l stăpînea îl împingea neconținut acolo unde viața se învîrtește mai tare, astfel încît biograful său de mîine va putea spune că el se odihnea alergînd oriunde era nevoie de impunătoare sa prezență. Astfel, paralel cu cariera sa de profesor universitar, a mai îndeplinit o multitudine de sarcini, fie în legătură cu specialitatea sa, fie decurgînd din demnitatea sa de cetățean. Încă din 1955 meritele sale necontestate de nimeni i-au fost recunoscute de forum-ul celui mai înalt așezămînt de știință și cultură românească, prin acordarea premiului de stat și mai ales, prin cooptarea savantului transilvan ca membru al Academiei R.S.R. Dar schița personalității sale complexe n-ar putea fi încheiată dacă n-am adăuga și citeva date în legătură cu activitatea sa cetățenească.

Încă din tinerețe, Constantin Daicoviciu apare în viața publică ca un democrat autentic. Dovada atitudinii sale de patriot se face în 1944, cînd laolaltă cu mai mulți profesori universitari semnează memoriul pentru ieșirea României din războiul antisovietic. Intră apoi în rîndurile partidului celor ce muncesc, manifestînd public convingerile sale intime.

Conducerea de partid, apreciînd calitățile excepționale ale lui C. Daicoviciu, îi încredințează mai multe sarcini de răspundere. Între anii 1947—1949 a fost numit subsecretar de stat la Ministerul Muncii, la Ministerul Economiei Naționale și apoi adjunct la cel al Instrucțiunii Publice. În anii 1948—1952 este ales deputat în Marea Adunare Națională și ocupă ulterior postul de președinte al Comitetului de luptă pentru pace și de deputat al Sfatului popular al regiunii Cluj. Ca o recunoaștere a activității sale cetățenești a fost declarat Erou al Muncii Socialiste, titlu de mare onoare meritat numai de cei intrați în Panteonul Național pe calea devotamentului civic față de partid și patrie, iar din anul 1961 este membru al Consiliului de Stat al R.S.R., cu o contribuție uriașă în efortul de construire a socialismului în patria noastră.

Acesta a fost academicianul C. Daicoviciu: mare om de știință și cultură, mare cetățean, devotat membru de partid. A dat patriei generații de tineri purtători de lumină, o multitudine de opere scrise, un certificat de naștere poporului român, precum și un mare exemplu, neoprindu-și pentru sine decît dreptul de a nu fi uitat vreodată de posteritate.

De aceea, acum cînd după truda sa fără pereche, se odihnește sub țărîna patriei pe care a iubit-o pînă la idolatrie, socot potrivită încheierea cu orația limbii sale îndrăgite: „sit sibi terra levis et aeterna memoriae sua“

A. RĂDULESCU